

Informacija o stepenu realizacije Projekta „Kreiranje makroekonomskog modela rasta za period 2019-2021“

U skladu sa Izvještajem Komisije za ekonomsku politiku i finansijski sistem Vlade Crne Gore, broj 07-002- 6612 od 16. 12. 2021.godine, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja je pripremio Informaciju o stepenu realizacije Projekta „Kreiranje makroekonomskog modela rasta za period 2019-2021“, koji implementira Institut za strateške studije i projekcije, a koordinira Komisija za tržište kapitala.

U skladu sa zaključkom Savjeta za finansijsku stabilnost sa 42 sjednice od 03.12.2018.godine, Centralna banka Crne Gore, Ministarstvo finansija i Komisija za tržište kapitala su, 01.02.20219. godine, zaključili Sporazum o zajedničkoj realizaciji projekta „Kreiranje makroekonomskog modela rasta za period 2019-2021“, broj 05/1-2052/3-18 od 18.01.2019. godine (u daljem tekstu: Sporazum).

Na osnovu Sporazuma, Komisija za tržište kapitala je odabrana kao institucija koja sprovodi procedurom predviđene aktivnosti.

Predmet Sporazuma je zajednička javna nabavka usluga izrade makroekonomskog modela rasta za period 2019-2021, prema Projektnom zadatku, koji je sastavni dio Sporazuma (*prilog: Sporazum i Projektni zadatak*). Javna nabavka se sprovodila putem otvorenog postupka.

Projektnim zadatkom je planirano:

- I. **Kreiranje makroekonomskog modela i projektovanje ekonomske aktivnosti** – kreirati makroekonomski ekonometrijski model koji će kvantifikovati međuzavisnost crnogorske privrede kao i odnose sa inostranstvom i omogućiti pravovremene i pouzdane ekonomske aktivnosti; Na bazi kreiranog modela vršiti polugodišnje procjene ekonomske aktivnosti i Kreirati polugodišnje izvještaje.
- II. **Izraditi analize o trendovima o glavnim faktorima koji mogu uticati na model rasta ekonomije Crne Gore** – Analiza modela rasta u kontekstu globalnih investicionih inicijativa posebno u kontekstu inicijative “Pojas i put” i Analiza modela rasta u kontekstu efekata demografskih kretanja.

U cilju efikasnijeg praćenja i nadzora nad realizacijom projekta formiran je Savjet projekta, koja ima 3 člana i koji čine rukovodioci strana u sporazumu. Obaveza članova Savjeta je, između ostalog, da prate realizaciju projekta po fazama i staraju se o uspješno realizovanoj fazi projekta i projekta u cjelini.

Komisija za tržište kapitala je, u ime i za račun Ministarstva finansija i Centralne banke Crne Gore na osnovu Zakona o javnim nabavkama i Sporazuma o zajedničkoj realizaciji projekta „Kreiranje makroekonomskog modela rasta za period 2019-2021“, 07.02.2019. godine donijela Odluku o pokretanju postupka javne nabavke usluge izrade projekta „Kreiranje makroekonomskog modela rasta za period 2019-2021“.

Na osnovu tenderske dokumentacije broj 01/9-255/3-19 od 11.02.2019. godine i Odluke o izboru najpovoljnije ponude broj 01/9-255/12-19 od 07.03.2019. godine, Komisija za tržište kapitala je, u ime Ministarstva finansija i Centralne banke Crne Gore zaključen je, sa Institutom za strateške studije i projekcije, zaključila Okvirni sporazum broj 01/9-255/13-19 od 19.03.2019. godine i Ugovor o javnoj nabavci broj 01/9-255/14-19 od 19.03.2019. godine¹.

Okvirni Sporazum je zaključen na tri godine, sa mogućnošću produženja, s tim što se za svaku godinu vrši izbor i zaključivanje novog Ugovora o javnoj nabavci.

Po Okvirnom Sporazumu, obaveza je izvršioca da dostavi Naručiocu dva polugodišnja izvještaja koja će se bazirati na urađenim makroekonomskim projekcijama i koje će obuhvatiti analizu ekonomske aktivnosti u prethodnom polugodišnjem periodu, kao i analizu ekonomske aktivnosti na bazi projekcija za naredni period, kao i ostalo što zatraži Savjet projekta.

U okviru Projekta su realizovane četiri faze projekta.

- ✓ U okviru prve faze projekta, 8.10.2019. godine su dostavljeni dokumenti: „Kreiranje makroekonomskog modela rasta za period 2019-2021“ i „Uticaj demografskih promjena u Crnoj Gori na ržište rada, penzijski sistem, sistem socijalne zaštite i sistem zdravstvene zaštite (2018-2060)“, na koje Centralna banka Crne Gore i Komisija za tržište kapitala nisu imali komentare.

Ministarstvo je 12.11.2019. godine dostavilo sugestije, koje su se odnosile na “konkretno razvijanje makroekonomskog modela za Crnu Goru, kao i da se prava ocjena modela može sagledati kroz evaluaciju istorijskih podataka i ocjena pouzdanosti jednačina za projektovanje. Smatramo da model treba da ima korektivni faktor kroz ekspertske procjene (u dijelu projekcija), jer model ne može objasniti sve međuzavisnosti i dinamiku realnih ekonomskih kretanja”.

Nakon dostavljanja odgovora na komentare Ministarstva i usaglašavanja sa nastavkom rada po ovim pitanjima (sastanak od 29.11.2019. godine), Ministarstvo je 26.12.2019. godine dalo saglasnost na ispunjenost prve faze Projekta.

- ✓ U okviru druge faze projekta, 06.04.2020.godine, dostavljeni su dokumenti „Makroekonomske projekcije 2020.“ i „Analiza modela rasta u kontekstu globalnih tehnoloških trendova na finansijskim tržištima posebno digitalizacije finansijskih usluga“, na koje je Ministarstvo, 08.05.2020.godine, navelo da saglasno sa ispunjenošću druge faze projekta, uz napomenu da se naredna III faza projekta ubrza, odnosno da se održava intenzivna komunikacija predstavnika naručilaca i predstavnika izvršioca i da se umjesto jednog šestomjesečnog Izvještaja urade

¹ Prilikom objave Ugovora na Portalu javnih nabavki, Komisija je informisana da je potrebno da se u Ugovoru doda antikorupcijska klauzula, te je, sa Institutom za strateške studije i projekcije, zaključen novi Okvirni sporazum broj 01/9-255/15-19 od 03.04.2019. godine¹ i novi Ugovor o javnoj nabavci broj 01/9-255/16-19 od 03.04.2019. godine

dva tromjesečna izvještaja, kako bi uticaj COVID-19 epidemije i uticaj ekonomskih i drugih mjera na crnogorsku ekonomiju bio blagovremeno obrađen, i sa dodatnom pažnjom usmjerenom na sugestije Centralne banke Crne Gore i Ministarstva finansija.

Sugestija Centralne banke su se odnosile na potrebu dorade makroekonomskog modela, kako bi na što realniji način obuhvatio uticaj ekonomskog šoka izazvanog pandemijom virusa Covid – 19, kao i da, u skladu sa dogovorom institucija, predložena dopuna bude uključena u narednu III faza projekta, koja bi trebalo da se ubrza, odnosno da se održava intenzivna komunikacija predstavnika naručilaca i predstavnika izvršioca i da se umjesto jednog šestomjesečnog izvještaja urade dva tromjesečna izvještaja, kako bi uticaj COVID-19 epidemije i uticaj ekonomskih i drugih mjera na crnogorsku ekonomiju bio blagovremeno obrađen.

Takođe, Centralna banka je zahtijevala skraćenu verziju prvog dijela izvještaja- Predlog makroekonomije 2017-2019, bez kvantifikacije prognoza, kako bi ga koristila za analički dio Ocjene finansijske stabilnosti.

- ✓ U okviru treće faze projekta, 01.10.2020.godine, dostavljen je dokument „Makroekonomske projekcije 2020“ na koje je 01.10.2020.godine Ministarstvo dostavilo sugestije, u smislu da se preispitaju projekcije navedene u okviru turizma, lične potrošnje i investicija realnost kategorija, kao i da je istraživanje o uticaju pandemije Covid-19 na ekonomiju Crne Gore vrlo korisno, daje ocjenu stanja u ekonomiji i veliki broj informacija, što će doprinijeti sveobuhvatnijem i jednostavnijem definisanju budućih koraka.

On line sastanak je održan 20.10.2020. godine, te je dokument „Makroekonomske projekcije 2020“ ažuriran, a dostavljena je i „Analiza modela rasta u kontekstu globalne inicijative Pojas i put“.

Centralna banka Crne Gore i Komisija za tržište kapitala nisu imali komentare na dokumente i saglasili su se sa ispunjenošću treće faze Projekta.

Ministarstvo se, 05.11.2020. godine formalno saglasilo, sa ispunjenošću treće faze projekta, uz napomenu koja se odnosila na komentare na izvještaj „Makroekonomske projekcije 2020“, a koji glase:

“Izvještaj je relativno dobro sačinjen, ekonomski trendovi su prikazani korektno, kao i uticaj Covid-19 krize na makroekonomske parametre, dok su projekcije značajno realnije u odnosu na ranije izvještaje. Dostupni podaci o kretanju BDP-a za pola godine, naročito za drugi kvartal, su mnogo relevantniji, i svakako su signal za uzbunu, a i indikacija na osnovu koje se slične tendencije mogu očekivati i u trećem i četvrtom kvartalu. Tekst u projekcijama ISSP-a odražava ovakvo realno stanje, dok se brojke pak čine relativno blage u odnosu na elaboraciju, što je posebno izraženo kod kategorije: Privatna potrošnja, koja je izuzetno jaka u četvrtom kvartalu. Imajući u vidu trenutno stanje koje se odnosi na pad turizma od blizu 90%, pad drugih povezanih djelatnosti, kao i anticipiranjem

predstojeće krize od strane domaćinstava, uz zatezanje bankarskih uslova za odobravanje kredita stanovništvu, pad ove kategorije BDP-a može biti znatno veći, od predviđanja ISSP-a. Takođe, bruto investicije u fiksni kapital su već u 2019. godini znatno usporile, i čak zabilježile realni pad. Percepcija perioda koji predstoji, stanje javnih finansija, kretanja zaposlenosti, pad prihoda u poslovanju i drugi faktori, svakako će opredijeliti da firme manje investiraju u nastavku godine, ili da odlože svoja ulaganja za povoljniji makroekonomski ambijent.

Takođe, na sastanku je istaknuto da je potrebno pripremiti makroekonomske projekcije za 2021. godinu, te je i dogovoreno da će ISSP naknadno pripremiti navedeni izvještaj i dostaviti Ministarstvu finansija, Centralnoj banci Crne Gore i Komisiji za tržište kapitala."

- ✓ U okviru četvrte faze, 02.04.2021. godine, dostavljeni su dokumenti: „Makroekonomske projekcije 2021“ i „Modela rasta u kontekstu javnog duga i zaduživanja za auto put“, te se Ministarstvo 23.11.2021.godine saglasilo se sa ispunjenošću četvrte faze projekta, uz napomenu da je potrebno ažurirati prognoze rasta za 2021. godinu.

Takođe, Centralna banka Crne Gore i Komisija za tržište kapitala nisu imali komentare na dokumente i saglasili su se sa ispunjenošću četvrte faze Projekta.

Komisija je, 23.03.2021. godine, uputila dopis Ministarstvu finansija i socijalnog staranja za imenovanje jednog člana Komisija za otvaranje i vrednovanje ponuda, kako bi se nakon imenovanje Komisije uputio zahtjev za dostavljanje finansijske ponude za treću godinu Projekta.

Ministarstvo finansija i socijalnog staranja nije koristilo izrađeni makroekonomski model, već modele koji su izrađeni kroz IPA projekte.

Ministarstvo finansija i socijalnog staranja je, nakon dodatnih internih konsultacija u vezi sa Projektom, odlučilo da ne učestvuje u daljem nastavku Projekta, kao i da ispuni finansijske obaveze za prethodnu završenu četvrtu fazu.